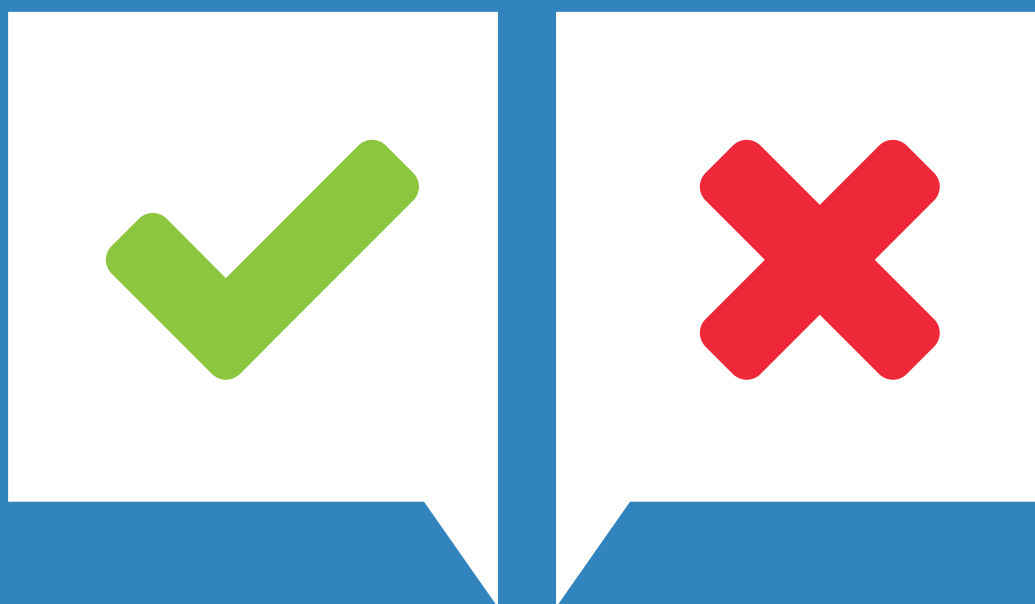

Internetguide #38

Vad får man säga på nätet?

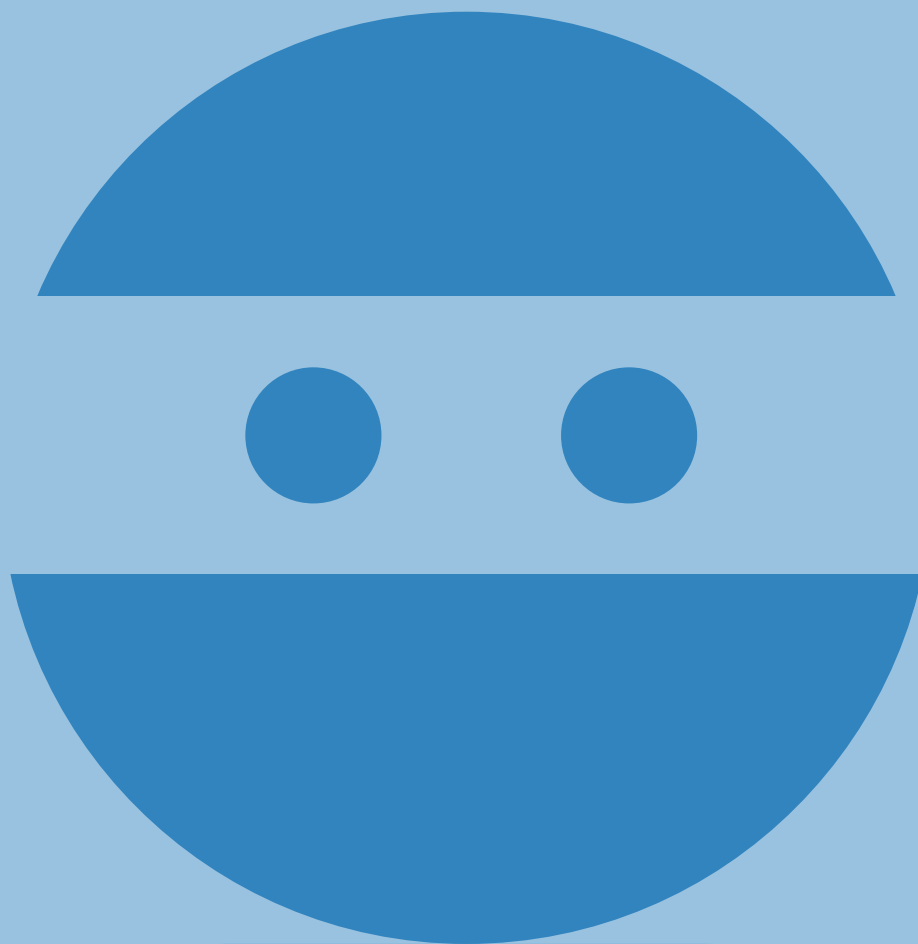
Det här behöver du veta om yttrandefrihet

I den här guiden lär du dig...

- Vilka brott du kan begå när du skriver eller publicerar något på nätet.
- Svar på vanliga frågor om yttrandefrihet.

Allmän orientering om vanliga brott på internet

Förtal

Om du sprider påståenden, anklagelser eller sakuppgifter som kan leda till att någon annan framstår som usel kan du dömas för det. Det räknas sällan som förtal att kalla någon för ett vanligt skällsord eller vara allmänt negativt inställd till en annan person. Däremot, om du skriver på nätet att en person är en pedofil, knarklangare, eller liknande grövre ryktesspridning, kan det bedömas som brottsligt. Det går att se förtal som ryktesspridning i syfte att skada. Så säger lagen: Brottsbalken kapitel 5 "Med förtal avses att utpeka någon såsom brottslig eller klandervärd i sitt levnadssätt eller annars lämna uppgifter som är ägnade att utsätta denne för andras missaktning" Vid en fällande dom utdöms vanligen böter, men om brottet är grovt är påföljden högst två års fängelse.

Förolämpning

Eftersom förtal handlar om att sprida missaktande uppgifter om en person, eller flera personer, är en förolämpning mer rakt på sak. Det är att direkt kalla någon för nedsättande saker, exempelvis i en konversation på nätet. Så säger lagen: Brottsbalken kapitel 5 § 3 "Någon smädar annan genom kränkande tillmäle eller beskyllning eller genom annat skymfligt beteende mot honom, om handlingen inte uppfyller villkoren för förtal eller grovt förtal". Vid en fällande dom utdöms vanligen böter, men om brottet är grovt är påföljden högst sex månaders fängelse.

Olaga hot

Att uttrycka sig hotfullt mot en person så att hen fruktar för sitt liv, säkerhet och egendom är att betrakta som olaga hot. Själva hotet behöver inte innebära att den som hotas verkligen är rädd för att hens liv är i fara, utan att hotet normalt sett anses kunna ha den effekten. Så kallade hatdrev med hash-taggar på Twitter är typexempel på olaga hot via internet. Två grövre varianter av olaga hot är om hoten riktas mot personer som är vittnen i en rättegång eller jobbar på myndighet. Så säger lagen: Brottsbalken kapitel 4 § 5

"Om någon lyfter vapen mot annan eller eljest hotar med brottslig gärning på sätt som är ägnat att hos den hotade framkalla allvarlig fruktan för egen eller annans säkerhet till person eller egendom, döms denne för olaga hot". Vid en fällande dom utdöms vanligen böter, men om brottet är grovt är påföljden högst fyra års fängelse.

Ofredande

Begreppet ofredande går att översätta till ett slags mobbing. På senare tid har näthatare dömts för ofredande för inlägg i sociala medier som har bedömts vara olaga hot eller förtal. Så kallade hatdrev på Twitter med hash-taggar som låter fler och fler haka på mobbningen är typexempel på ofredande via internet. Exempelvis blev en användare dömd 2015 för att i en webbtjänst kommentarsfält skrivit ”upp med en kniv i fittan på sexistiska feminister” riktat till en journalist. Så säger lagen: Brottsbalken kapitel 4, §7: ”En som handgripligen antastar eller medelst skottlossning, stenkastning, oljud eller annat hänsynslöst beteende eljest ofredar annan, döms för ofredande”. Vid en fällande dom utdöms vanligen böter, men om brottet är grovt är påföljden högst ett års fängelse.

Brott mot medborgerlig frihet

Det här brottet sker när någon genom hot försöker inskränka någon annans grundlagsskyddade rätt till yttrande- och föreningsfrihet. Exempelvis kan det handla om att i hota någon för att hen inte ska publicera, diskutera eller tala i ett visst ämne. Så säger lagen: Brottsbalken 18 kapitel 5 § 5 ”Den som övar olaga tvång eller olaga hot med uppsåt att påverka den allmänna åsiktsbildningen eller inkräkta på handlingsfriheten inom politisk organisation eller yrkes- eller näringsammanslutning och därigenom sätter yttrande-, församlings- eller föreningsfriheten i fara, dömes för brott mot medborgerlig frihet”. Vid en fällande dom utdöms vanligen fängelse, men om brottet är grovt är påföljden högst sex års fängelse.

Uppvigling

Om du skriver eller på annat sätt sprider information med uppmaning till andra att begå brottsliga handlingar kallas det för uppvigling. Det kan handla om allt från beskrivningar om hur du förbereder ett brott till instruktioner om hur andra praktiskt kan genomföra det. Så säger lagen: Brottsbalken 16 kap § 5: ”Den som muntligen inför menighet eller folksamling, i skrift som sprides eller utlämnas för spridning eller i annat meddelande till allmänheten uppmanar eller eljest söker förleda till brottslig gärning, svikande av medborgerlig skyldighet eller ohörsamhet mot myndighet, dömes för uppvigling” Vid en fällande dom utdöms vanligen böter, men om brottet är grovt är påföljden högst fyra års fängelse.

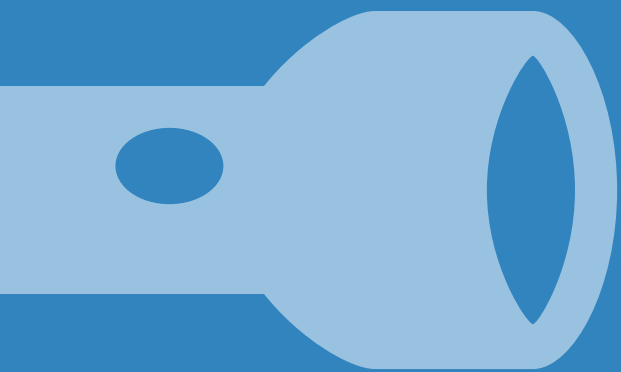
Hets mot folkgrupp

Ofta är lagen om hets mot folkgrupp en straffskärpning för ett redan begånget brott. Med andra ord, om du på nätet begår exempelvis olaga hot eller förtal, men riktar dina uttalanden mot en speciell folkgrupp ("japaner", "invandrare", "lesbiska", et cetera) så blir domen och straffet hårdare. Därutöver är det inte tillåtet framställa en folkgrupp som överlägsen en annan. Likaså att hävda att en folkgrupp skulle ha särskilda egenskaper, exempelvis hög kriminell belastning. Notera att könstillhörighet eller särskilt skydd för transpersoner inte innefattas av lagen om hets mot folkgrupp. Så säger lagen: Brottsbalken 29 kapitel 2 § 7: "om ett motiv för brottet varit att kränka en person, en folkgrupp eller en annan sådan grupp av personer på grund av ras, hudfärg, nationellt eller etniskt ursprung, trosbekännelse, sexuell läggning eller annan liknande omständighet". Vid en fällande dom utdöms vanligen böter, men om brottet är grovt är påföljden högst två års fängelse.

Olaga våldsskildring

Att sprida bilder, videor och annat som visar våldtäkt och sexuellt våld mot människor och djur är ett brott. Undantagen är journalistiska artiklar och fackböcker med utgivningsbevis då domstolen bedömer att publiceringen är berättigad. Så säger lagen: Brottsbalken 6 kap §10b: "Den som i bild skildrar sexuellt våld eller tvång med uppsåt att bilden eller bilderna sprids eller som sprider en sådan skildring, döms, om inte gärningen med hänsyn till omständigheterna är försvarlig, för olaga våldsskildring" Vid en fällande dom utdöms vanligen böter, men om brottet är grovt är påföljden högst två års fängelse.

Lär dig mer!

Lär dig mer!

Som du säkert gissat finns det fler brott du kan begå via internet än de som är nämnda ovan. Exempel på det är förberedelser inför och/eller organisering av brott i verkliga livet.

Personuppgiftslagen (PUL) reglerar bland annat hur personuppgifter får (och inte får) spridas vidare. Slutligen finns särskild lagstiftning vad gäller spridande av företagshemligheter. Om du vill lära dig mer om din yttrandefrihet, dess möjligheter och begränsningar, läser du Internetguiden ”Yttrandefrihet på nätet” av Nils Funcke.

Tolv ofta förekommande frågor

Vilket är det grävsta brott jag kan begå genom att publicera något på nätet?

Den här frågan är helt beroende av omständigheter och situation. Var schysst på nätet, alltid.

Är det någon skillnad mellan att hota någon på nätet och att göra det i verkliga livet?

Nej. Olaga hot är ett brott oavsett hur det framförs.

Om jag ser ett filmklipp på nätet där en folkgrupp beskrivs på ett nedsättande sätt, och jag sprider den vidare, har jag då begått en kriminell handling?

Ja. Genom att sprida det vidare uppstår en ny publicering och ett nytt brott.

Kan någon ta en bild på mig och publicera den på internet utan min tillåtelse?

Det är bara brottsligt om bilden innebär förtal.

Spelar det någon roll hur många som tar del av en kränkning som sker via internet?

Ja. Ju fler som tar del av exempelvis förtal, ju allvarligare brukar brottet bedömas.

Jag har skrivit på nätet att en person är fullständigt vidrig människa. Kan jag dömas för det?

Sannolikt inte. Men var försiktig med ordvalen.

Om jag lägger upp en porträttbild på mig själv och någon kommenterar att jag är fulast i världen, är kommentaren ett brott?

Sannolikt inte. Det är som regel inte brottsligt att kommentera andras utseende.

Jag vill att min webbplats innehåll ska skyddas av grundlagen. Hur gör jag?

Ansök om utgivningsbevis hos Myndigheten för press, radio och tv.

Vad har det för betydelse om min webbplats har utgivningsbevis?

Med utgivningsbevis får du samma skydd som etablerade medier. Till exempel är inte personuppgiftslagen tillämplig.

Om en tjänst på nätet har grundlagsskydd, får vad som helst om mig publiceras via den?

Nej, men svängrummet för yttranden är större med utgivningsbevis.

Att publicera personuppgifter på internet regleras i lag (PUL), men finns det undantag när personuppgifter sprids på nätet?

Ja, om syftet med spridningen är journalistiskt eller litterärt.

Jag har ett kommentarsfält på min blogg. Måste jag ta bort rasistiska kommentarer som andra har gjort?

Ja. Håll rent både av etiska och juridiska skäl.

Vad får man säga på nätet?

IIS internetguide, #38

Nils Funcke och Hasse Nilsson

Texten skyddas enligt lag om upphovsrätt och tillhandahålls med licensen Creative Commons Erkännande 2.5 Sverige.

Illustrationerna skyddas enligt lag om upphovsrätt och tillhandahålls med licensen Creative Commons Erkännande-icke-Kommersiell-Ingabearbetningar 2.5 Sverige.

Läs mer om ovanstående villkor på <http://www.creativecommons.se/om-cc/licenserna/>

Vid bearbetning av verket ska IIS logotyper och IIS grafiska element avlägsnas från den bearbetade versionen. De skyddas enligt lag och omfattas inte av Creative Commons-licensen enligt ovan.

IIS klimatkompenserar för sina koldioxidutsläpp och stödjer klimatinitiativet ZeroMission.

Författare: Nils Funcke och Hasse Nilsson

Redaktör: Hasse Nilsson

Projektledare: Jessica Bäck

Formgivning: AGoodId

Första upplagan

ISBN 978-91-7611-384-4

Läs mer på nätet redan idag! På Internetguidernas webbplats hittar du mängder av kostnadsfria publikationer. Du kan läsa dem direkt på webben eller ladda ner pdf-versioner. Det finns guider för dig som vill lära dig mer om webbpublicering, omvärldsbevakning, it-säkerhet, nätets infrastruktur, källkritik, användaravtal, barn och unga på internet, digitalt källskydd och mycket mer.

Nya Internetguider!

Yttrandefrihet på nätet

Av: Nils Funcke

Vad som enligt svensk lag får sägas och visas på internet är ett ständigt omdebatterat ämne. Det gäller även vad yttrandefrihet egentligen är och hur det fungerar på internet. Nils Funcke är journalist, författare, debattör och utbildare som bland annat varit utredningssekreterare i Yttrandefrihetskommittén och tilldelats Stora Journalistpriset. Han reder ut begreppen både rent praktiskt och historiskt sett. Guiden avhandlar sådant som yttrandefrihetens grunder, vad som är yttrandefrihetsbrott, ansvar och skadestånd och förslag på lagändringar.

Skydda dig mot bedragare

Nätfiffel, bluffakturor och vilseledande försäljning

Av: Anders Nyman

Internet och telefoni skapar fantastiska möjligheter för köpare och säljare att interagera. Den här guiden handlar om myntets baksida, bedragarna som utnyttjar nätets möjligheter för att lura dig för deras egen vinning. I guiden tar vi upp bedragarnas metoder, vad du som privatperson kan råka ut för och vad du bör se upp med. Viktigast av allt: du får reda på dina rättigheter och hur du skyddar dig om du blivit lurad. Ta del av drabbades berättelser och gå igenom checklistorna så att du blir säkrare när du använder internet för att köpa produkter och tjänster i vardagen. Guiden är producerad i samarbete med Polisen.